

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

XXX. De Judice Controversiarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

incognitus, ejusque suffragio destitutus. Tum quia Papa errare potest, eum habendo pro hæretico, qui non est. Ergo etiam in canonizatione Sanctorum. Tum quia ex communi doctrina Pontificiorum potest Papa in quæstionibus facti errare. Atqui talis est Canonizatio v. g. Petri de Alcantara. Ergo &c.

XL. Errorem hunc in priori parte satis refutavimus; & immeritò sanè carpi & rejici ab hæreticis canonizationem Sanctorum, vel ex eo clarè patet, quod Deus ipse voluerit à Sacris Scripturis annotari in particulari gloriosam vitam & mortem eorum, qui tempore ipsorum floruerunt, ut ex Ecclesiastico cap. 44. & sequentibus constat. Et in novo Testamento canonizatur Stephanus, Jacobus Major, Petrus, Paulus &c. Ergo credibile est, eodem modo Deum velle, ut deinceps fiat. Inter cavillas & convitia (quibus ubique pugnare solent Novatores) nominatim est illud allatum: *Franciscanos tonnas auri offerre Papa, ut sui ordinis homines canonizentur*, quod est mendacium & calumnia Menonis Hanneken quocunque auri pondere gravior & planè insolens, impia, & horrenda. Cætera, quæ pro se afferunt, aut supra jam contra Cajetanum soluta fuerunt: aut communia fere sunt alijs materijs. Nihilominus

XLI. Respon. ad 1. nullum fieri novum fidei articulum, cum Sancti de nono canonizantur, sed tantum declarari, istum hominem v. g. Petrum de Alcantara esse amicum DEI, & æternâ beatitudine dignum, ideoque eodem cum alijs Sanctis cultu honorari, ejusque intercessionem publicis precibus postulari posse. Potest etiam propositio illa distingui, & concedi, nullum fieri novum fidei articulum quoad substantiam præcipuorum fidei mysteriorum: negari verò de omni simpliciter veritate ad fidem pertinente. Videri potest Arriaga Disput. 11. de Fide, alijsque Scholastici in quæstione, utrum Successu temporis objecta seu articuli fidei creverint quoad implicitam fidem & ipsam substantiam. Ad 2. nullum hîc esse peculiare ac novum fidei dogma antiquis repugnans, aut quod non facile ad unum ex antiquis referri possit; quæ sola novitas est profana, & vitanda. Passim etiam hæretici, & nominatim Hanneken Martinum Lutherum vocant Beatum, & pro viro Sancto colunt, ubi hoc habetur in scriptura? Ergo ipsimet novum fidei dogma cudunt, & quidem S. Scripturæ repugnans. Ad 3. Negando paritatem. Nam Papa non intendit judicialiter definire, aliquem hæresiarcham esse damnatum; cum Ecclesiæ nihil intersit, certò scire, quod cum finali impenitentia decesserit talis hæresiarcha, sicuti certò definit, hunc numero hominem esse Beatum ac Dei Amicum. Aliud est de hæresi, cujus infallibilem damnationem Papæ adscribimus, sicuti canonizationem. Gerhârdus in hac sua objectione vel inscitè vel fraudulenter confundit hæresiarcham cum hæresi, cum tamen utriusque longè dispar sit ratio respectu Ecclesiæ. Ad 4. Constare ex supra dictis; propositiones ad fidem pertinentes formaliter esse universales, quantumvis pro objecto materiali aliquid particulare præferant; quia Ecclesia non simpliciter dicit, Petrum de Alcantara esse Sanctum, sed cum generali signo: omnes tenentur credere, illum esse Sanctum &c. Manet igitur inconcussa Summi Pontificis Infallibilitas in docendo res fidei, firmata in

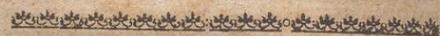
soliditate Principis Apostolorum, pro quo Christus oravit, ut nunquam fides illius deficeret. Specialis autem à Domino Petri ac Successorum cura suscipitur: & pro Petri ac Successorum fide propriè fit supplicatio, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens Principis victa non fuerit. Leo. M.

CONTROVERSÆ XXIX.

DE JUDICE CONTROVERSÆ SIARUM.

Ecclésiæ est Spirituale Regnum & Corpus Mysticum optimè ac perfectissimè in suo genere constitutum, & unam supremam potestatem in omnia membra, atque unum tribunal habens, ad quod Controversiæ trahi, in eoque decidi possint. Sed quis in hoc tribunali sit Judex, gravis est quæstio; quæ, quia affinis est priori de Infallibilitate Papæ, eamque supponit, ideo hîc loci visa fuit expedienda, licet à Card. Bellarmino alijsque Controversistis in materia de Verbo DEI tractari soleat.

PARS PRIOR.

DOCTRINÆ CATHOLICORUM.

I. **D**octrina prima. Datur in Ecclesia Judex, cujus officium sit, decidere Controversias circa Religionem exorientes. Ita omnes Catholici DD. Nam in omni bene ordinata communitate & Republica, in qua hujusmodi impetus cernuntur, & dissensiones hominû oriuntur, necessarius est Judex, uti sentiunt Plato, Aristoteles, & alij; qui de Republica bene constituta scriperunt; quia absque Judice mutuis se injurijs & contentionibus conciderent cives, sicque pax & concordia Reipublicæ dissolveretur juxta illud Proverb. 11. v. 14. *Ubi non est gubernator, populus corrumpet.* Atqui Ecclesia Catholica est communitas optimè constituta, cum ejus Author sit DEUS: non est tamen ita constituta, quin in ea frequenter homines propter humani ingenij impetum, imbecillitatem, aut etiam pravitatem lites & Controversias suscitent. Ergo in Ecclesia dabitur aliquis Controversiarum Judex, & quidem supremus; siquidem absque tali finis Controversijs Fidei non imponeretur.

II. **D**octrina secunda. In suprema Controversiarum Judice septem conditiones requiruntur. Ita etiam communis sententia Theologorum Catholicorum, qui nominatim assignant istas. 1. Ut Judex sit infallibilis in litibus decidendis, ne in errorem inducat Fideles; aliàs esset potius seductor in rebus fidei, quam Magister. 2. Ut exortis controversijs adiri possit à partibus litigantibus, quomodo enim partes acquiescere possunt in judicio Judicis, si nesciatur, ubi sit conveniendus. 3. Ut non habeat superiorem, ad quem provocari & appellari possit; aliàs non esset supremus, neque etiam finiret litem inter partes pertinaces, cum ta-

men

men Judex ideo adeatur, ut finis litibus imponatur. Proverb. 26. v. 1. *Judicium determinat causas.* 4. ut sententiam ferat, eamque contententibus exhibeat, & aperiat; ideo enim conveniunt Judicem, ut accipiant determinationem ejus. 5. & quidem præcipue requiritur, ut sententiam ferat non obscure & ambigue, sed clare & perspicue, ita ut pars utraque litigantium aperte & evidenter cognoscat, cui causa adjudicetur; quia sententia obscura & ambigua non dirimit litem, sed protrahit; etenim ex obscuro sentu subnascitur nova altercatio, cum tamen Judex ideo quaeratur, ut per eum contentio finiat. 6. Ut autoritate & potestate valeat judicare, nec sententia legitime lata impune contemnatur; etenim Judices illi, qui jus cum autoritate non dicunt, neque vim coactivam per se aut alios habent, litem non finiunt. 7. denique conditio est, ut habeat omnes etiam conditiones, quæ ad Judicem ordinarium in genere requiruntur, inter quas sunt, ut sit Persona publica ad id constituta, ut auditâ & intellectâ causâ recte jus dicat aut pronunciet; Judex enim definitur persona publica ad id constituta, ut secundum legis præscriptum vel loci consuetudinem populo jus dicat. Ex his apud omnes omnino Doctores receptis conditionibus statuendum, quis debeat esse Judex Controversiarum, quæ oriuntur inter Christianos circa fidem & religionem, ut experientia docet, & propter impetuosam humani ingenij volubilitatem atque imbecillitatem vix aliter fieri potest.

III. *Doctrina tertia.* Summus Pontifex tam cum Concilio, quam absque eo consideratus est Judex Controversiarum in rebus fidei exortatum. Hanc Catholicam doctrinam ex comuni aliorum Theologorum sententia tradunt nominatim Cardinal. Bellarminus Tom. 1. de Verbo DEI. Lib. 3. de Interprete Verbi DEI à cap. 3. Gregorius de Valentia Tom. 3. de Fid. quæst. 1. punct. 7. & in Analyfi Fidei Catholice pun. 8. Tanner Tom. 3. Disp. 1. quæst. 3. à. n. 10. Et Q. 4. dub. 3. Becanus in Manuali Controvers. Lib. 1. cap. 5. Arriaga D. 9. de Fide Sect. 4. DD. à Walenburch Tom. 2. a fol. 134. cit. Et præter alios fufillimè Sanderus de clave David Lib. 3. & 4. Et in opere de visibili Monarchia Lib. 7. Probat. 1. ex Sac. Scriptura. Math. 16. v. 19. Christus Petro ait: *Et tibi dabo claves regni celorum: & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis &c.* Inter has claves Petro & Successoribus ejus promissas utique etiam continentur claves doctrinæ? Similiter Luc. 22. v. 32. dicit Christus: *Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua.* Ex quo loco Romanum Pontificem ex cathedra definitentem non posse errare, deducunt plures Patres, & nominatim Innocentius III. c. Majoris de Bapt. & ejus effectû. Si ergo Romanus Pontifex ex cathedra docens errare non potest, ut pluribus Controv. priore ostendimus, profectò ejus judicio acquiescendum est, & ipse debet esse supremus Judex. Dicit Amestus Tom. 1. fol. 46. Si per *quidquid solveris*, intelligatur interpretatio Sac. Scripturæ, tum per *quidquid ligaveris* necessario etiam intelligi debet Scripturæ obscuratio, ita ut hæc etiam ad officium Petri & Successorum spectet. Ajo, nihil in eo consequente apparere absurdum, firmitè intelligatur; nempe eos omnes ignorantia tenebris ligatos esse mansuros, qui Petri & Successorum hujus munus non agnoscunt, aut

contemnunt; quemadmodum enim Sol noctu per suum abscessum obscurat aërem ex se tenebrosum, ita qui Papæ non adherent, æternis tenebris tenebuntur.

IV. Probat. 2. Autoritate Patrum, quos copiosè adducit Bellarminus Lib. 3. cit. cap. 8. sufficiat nobis unus & alter. Cyprianus epist. 69. l. 1. Lib. 4. epist. 9. pulcherrimè sic scribit: *inde schismata & hereses oriuntur, quod Episcopus, qui unus est, & Ecclesia præest, superba contentione contemnitur.* Similia habet epistol. 55. *nec unus cogitatur Episcopus, qui vice Christi sit Judex.* Quæ testimonia non possunt de quolibet Episcopo privato intelligi, quia hic non est unus, sed multi in Ecclesia: & ad schismata tollenda esset impertinens; etenim unus Episcopus licet ea posset tollere in sua diœcesi, si tamen ipse diverfum ab altero Episcopo doceret, qui obsecro illa tollerent? schismata, nisi unus esset Judex super univèrsam Ecclesiam? S. Augustinus Lib. 2. contra Cresconium cap. 33. *quisquis, inquit, falli metuit in hujus obscuritate questionis, Ecclesiam de illa consulat, quam sine omni ambiguitate Scriptura sancta demonstrat.* Rufus in epistol. 106. ad Paulinum loquens de epistolis Innocentij, in quibus diserte positum erat, ad Sedem Apostolicam pertinere judicium de rebus fidei sic ait: *ad omnia ille nobis respondit, sicut fas erat, atque oportebat apostolica Sedis Antistitem respondere.* Et denique in Lib. 5. ego verò, ait, *Evangelio non crederem, nisi me Ecclesie Catholica commoveret Autoritas.* Respondet Calvinus, loquens S. Patrem de persuasione Fidelium privata, ac si dicere voluisset: ego modò non essem Christianus, nisi Fideles suis me persuasionibus commovissent. At frivola hæc interpretatio minime quadrat in verba S. Augustini, qui imprimis loquitur de præsentis; non crederem, nisi me commoveret Ecclesie Autoritas: Deinde aperte eidem tribuit imperium paulò infra ajens: *quibus ego præcipientibus credidi, his jubentibus, tibi non credam?* Et postea loquens de libro actuum Apostolorum dicit: *neesse est, ut credam, si credo Evangelio, quoniam utramq; Scripturam similiter mihi Catholica commendat Autoritas.*

V. Probat. 3. Si Sacerdotes Veteris Testamenti habuerunt jus decidendi dubia Religionis extra Scripturam, tunc Sacerdotes Novi Testamenti idem potuerunt; quippe multò digniores; nec est credibile, Deum veteri & valide imperfectæ Synagogæ plus potestatis concessisse, quam Christianæ multò perfectiori Ecclesie. Sed verum est antecedens. Ergo est consequens. Minor probatur aliquot exemplis in ipsa Scriptura relatis. David Jesurienti Abimelech Summus Sacerdos concessit panes propositionis, quos Scriptura solis Sacerdotibus permiserat; quo exemplo ex 1. Reg. 21. desumpto ipsemet Christus utitur Matth. 12. v. 4. ad cavendam scrupulositatem Phariseorum litteræ scriptæ nimis inhaerentium absq; ulla prudentia & epyikia. Festum Paschatis præter ordinem à Scriptura præscriptum Sacerdotes sub Ezechia Rege in alium mensem distulerunt, quia præscripto tempore commodè celebrari non poterat 2. Paralip. 30. v. 2. Ibidem v. 18. hominibus immundis & legaliter nondum sanctificatis permilla est manducatio paschalium victimarum alioqui lege prohibita, quod Deo non displicuit. Rufus eo loco vers. 23. Octavæ Paschali additi sunt 7. alij dies festivi præter Scripturam. Et Similiter

Esther 9. & 1. Machabæorum 4. nova festa instituta sunt, ac 1. Machab. 2. v. 41. decretum prælium cum hostibus die Sabbathi committendum, quod in Lege prohibitum videbatur tanquam labor.

VI. Ex his & similibus exemplis clarè apparet, Sacerdotem solitum esse exorta dubia decidere Religionis, semperque observatum fuisse juxta id Aggæi 2. v. 12. *hec dicit Dominus exercituum, interroga Sacerdotes legem. Et Malachiæ 2. v. 7: Labia Sacerdotis custodient scientiam, & Legem requirunt ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum est.* Ubi aperte habetur, non esse privatorum hominum, judicare de sententia legis Domini, sed Sacerdotis, qui cum sit Angelus, id est, Nuntius DEI, ad eum pertinet ex officio, sententiam Dei explicare. Quid ad hæc Amæsius? nihil aliud, quam *quis negat?* fol. 44. Bene est. Ergo deferit pessimam suam causam, & Catholicorum sententiæ omnino acquiescit; certè qui illud non negat, hoc concedere videtur.

VII. Non declinant facti argumenti nostri teulum alij Sectarij dicendo. Et si Sacerdos Summus in quæstionibus Scripturæ, Fidei, ac Religionis fuerit Judex, at non idcirco extitit erroris immunis; siquidem in civilibus quoque controversijs tenebantur subditi sententiæ supremi Judicis acquiescere, licet is reverà erraret. Nam Hæbreorum Pontificem in ejusmodi Scripturæ, Fidei, ac Religionis controversijs fuisse infallibilem, Doctores Catholici communiter tenent, & planè evincunt his rationibus. 1. Quia Summus Sacerdos erat instructus Rationali illo vâridico, cui Urim & Thumim, hoc est, Doctrina & veritas inscripta visabantur. 2. Quia Deus Deut. 7. v. 9. per illum promisit veritatem judicij, & sub gravi pœna voluit, ut omnes ejusdem sententiæ acquiescerent, ut patet ex Aggæi cit. Non videtur autè credibile, Deum voluisse sub pœna mortis omnes acquiescere sententiæ falsæ. 3. Quia aliàs litigantes, qui Pontificem consulebant, nunquam fuissent securi. 4. Quia Christus Matth. 23. v. 2. ajens: *quacumque dixerint vobis in Cathedra Moysis sedentes servate & facite universalissimè loquitur;* Unde S. Augustinus epist. 165. cit. ait, *etiam de malis Præpositis cautum nobis esse illà Salvatoris monitione: que dicunt vobis, facite; quia ex cathedra non nisi bona & salutaria dicunt.* Unde negatur instituta paritas inter Controversias de justitia similibusquè agilibus, & de Fide ac Religione. Nam in prioribus sufficit ferre sententiam, quæ hic & nunc omnibus rite expensis formaliter justa & honesta confertur; habet quippe veritatem judicij practicam. In posterioribus verò nunquam habetur veritas judicij, nisi hoc etiam materialiter cum re ipsa consentiat, quem consensum veritas illa judicij, cum speculativa sit, necessariò requirit.

VIII. Instant, errasse saltem Sacerdotes Veteris Testamenti in sententia, quam tulerunt adversus Christum, quamvis sint inter Pontificios, qui contra iam blasphemiam defendunt. Respon. hoc posterius esse hæreticam calumniam; aut nominetur vel unus probatus Scriptor? Prius illud esse verum, sed nihil ad rem; etenim privilegium illud *ἀναμνηστικόν* in Cathedra Moysis non nisi usque ad Christum durare debebat; vnde ipso Christo jam exhibito tanquam vero summo Sacerdote totius generis humani cessavit illa infallibilis assistentia Spiritus S. & quidem paulatim, ita ut

quando Matth. 26. v. 57. iniquè Caipha pronuntiavit de Christo, quod mortis reus esset, Synagoga agonizaret; mox expiratura cum vivifica morte verissimi Summi Pontificis JESU Christi. Videri potest Becanus in Manuali Lib. 1. cap. 5. n. 47. & sequent.

IX. Probatum 4. Sicuti se habent Leges in Republ. civili, ita se habent Sæcræ Scripturæ in Ecclesia. Atqui Leges in Republ. civili non judicant, nec sunt unica norma omnium Controversiarum, sed alius vivus Judex constituitur, qui præter scriptas Leges etiam rationem loci ac consuetudinis habeat. Ergo etiam Scriptura in Ecclesia non est Judex & unica norma omnium controversiarum, sed vivo Judge opus est, nimirum Summo Pontifice & alijs Præfulibus Ecclesiæ. Minor constat experientiâ. Major probatur. Quia Christus Ecclesiam suam comparat Regno terreno Matth. 18. Ergo quidquid bonum & laudabile in regnis terrestribus reperitur, etiam in Ecclesia concedi debet. Hujus probationis vim non effugiunt Adversarij opponendo dictum Christi Joan. 18. v. 36. *Regnum meum non est in hoc mundo:* Et Apostolum Rom. 12. v. 2. *Nolite conformari huic sæculo.* Nam hæc non repugnant nostro argumento; quia Christus loc. cit. non negat similitudinem inter suum & mundanum regnum, sed negat identitatem essentiæ; etenim regna mundana consistunt in temporali dominio, opibus, potentia &c. Christi verò regnum erat spirituale in animos hominum dominans & ad cælestem beatitudinem directum. Apostolus quoque non vetat laudabilem ordinem terrestris regiminis ad spirituale regimè Ecclesiæ accommodare, sed malos mores sæculi imitari, ut patet ex adjuncta statim voce: *Sed reformamini in vita scilicet & morum ratione,* ut exponit Tirinus. Certè Christus sæpius argumentatus fuit à similitudine Regum Luc. 14. v. 31. *Quis Rex iturus committere bellum adversus alium Regem non prius cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se; alioquin adhuc illo longè agente legationem mittens rogat ea, que pacis sunt; que argumentatio nihil valeret, si nulla esset similitudo inter cæleste & terrestre regnum.*

X. Probatum 5. ex conditionibus, quas supra §. 1. attulimus, quæ non conveniunt Scripturæ; siquidè non ita clarè lites & causas determinat, ut partes litigantes sciant, quis absolutus, quis condemnatus sit; imò ex hoc nasci Controversiæ videntur. Unde hæretici non solum nobiscum, sed etiam inter se perpetuò litigant, & quilibet pro se scripturam allegat, nec agnoscit se condemnatum. E. G. Verba illa Matth. 26. v. 26. *hoc est corpus meum.* Et v. 28. *hic est sanguis meus.* Deum immortalem! qualem & quantà Controversiam inter Lutheranos & Calvinistas excitârunt: & quàm diversam eorum intelligentiam habent isti, ac illi! Atque hæc lis nec potuit hætenus, nec poterit deinceps inter illos decidi, sicuti plurimæ aliæ magni momenti Controversiæ; ex quibus defectu Judicis supremi ac vivi absque decisione relictis aliæ & aliæ Sæctæ ac novæ Fides fuerunt exortæ, ut Sectarij jure meritissimo lamentari, & verbis illis D. Hilary ad Constantium dicere possint: *Periculosum nobis admodum, atq; etiam miserabile est, tot nunc fides existere, quot voluntates, & nobis tot doctrinas esse, quot mores &c. excidimus eâ fide, qua una est, & dum plures sunt, ad id ceperunt esse, ut nulla sit.*

XI. Dicunt Adversarij 1. Dissentione illæ & Sectæ plures non oriuntur, per se ex defectu Judicis supremi ac vivi, sed merè per accidens, ideòq; non malè rejicitur Judex supremus ac vivus. Verùm non agnoscere Judicem supremum ac Vivum est causa per se, & ex se dissensionum & Sectarum, non solum per accidens; sicuti in civitate defectus Judicis non est causa per accidens sed per se dissensionis & confusionis, ex qua tandem ruina talis urbis sequitur. 2. Deus non vult in hac vita finire Controversias, cum oporteat hæreses esse 1. Cor. II. v. 19. sed ultimam sententiam referre vult ad extremum Judicium. Verùm perabsurdum est dicere, quod Deus nolit, in hac vita finire lites & controversias, cum nihil magis commendaret, quàm Unionem & charitatem, quæ litiibus præsertim ad Religionem spectantibus maxime labefactatur; alioquin minus bene ordinasset Rempubl. Ecclesiasticam, quàm Civilem, cui non defunt media ad lites componendas. Quod autem Apostolus dicat, oportere hæreses esse, non habet hunc sensum, quasi velit Deus, hæreses esse, sed quod velit permittere: & ita necessarium sit ad explorandam fidelium constantiam, sicuti ad eorum patientiam probandam permittit varias tentationes & injurias impiorum. 3. Ecclesia quoque non finit omnes lites, sed non obstante ejus judicio durat perpetuæ Controversiæ. Verùm hoc non provenit ex defectu judicij Ecclesiastici, siquidem per istud clarissimè definitiuntur lites, sed ex pertinacia hominum, qui nolunt ejus judicio stare, sed recurrunt ad scripturam, sub cujus obscuritate diutius latere malunt, sicuti omnes hæretici in more habuerunt Arriani, Eutychiani, Pelagiani &c. & nunc Lutherani ac Calvinistæ. Nonne melius est, sequi SS. Patres & Doctores Ecclesiæ, qui præter Scripturam etiam Traditiones, atque Ecclesiæ Definitiones acceperunt, ut vidimus supra Contr. III. §. XVII. sufficiat hic solus S. Augustinus, qui epist. 104. cap. 14. siquid, ait, tota per orbem frequentat Ecclesiæ, quin ita faciendam sit, disputare insolentissima insania est.

XII. Probatur. 6. Si solum Verbum Dei scriptum esset Judex Controversiarum, ut hodie plerique volunt hæretici, tunc disertè ac in terminis absque ullo discursu deberent Sectarij omnes suæ fidei articulos ex Scriptura ostendere, v. g. Papam esse Anti-Christum, Missam esse abominationem, cultum Imaginum esse idololatriam &c. Sed consequens est illis impossibile. Ergo &c. Min. probatur. Nam si adhibeatur discursus humanus, tunc fides non fundabitur in sola Scriptura, sed etiam in ratione humana non solum quoad formam Syllogisticam, sed plerumq; etiam quoad alteram præmissam, quæ communiter est naturalis.

XIII. Probatur denique 7. ex praxi Ecclesiæ, quæ à tempore Apostolorum exortas hæreses vel per Papam, vel per Concilia Generalia à Papa approbata ita semper decidit, ac diremit, ut qui eorum sententiæ acquiescere noluerunt, pro hæreticis haberentur ac damnarentur. Sic prima controversia fuit, an Pascha deberet celebrari cum Judæis die 14. primi mensis, ut volebant multi in Asia, qui propterea Quartadecimani appellabantur: an verò die Dominico, ut nunc fit? quæ tandem post multa Concilia Episcoporum decisit

ac finita est à Victore Papa An. Christi 178. ut refert Eusebius Lib. 5. cap. 23. Sic gravissima Controversia fuit, an Spiritus Sanctus esset Deus? Negarunt Macedoniani, qui damnati fuerunt in Generali Concilio Constantinopolitano i. sub Damaso Papa & Theodosio Imperatore An. Christi 383. Sic non levis Controversia fuit, an homo sine gratia Dei per solas vires naturæ possit implere Legem, si velit? Affirmarunt Pelagiani & Cœlestius, qui damnati sunt in Concilio Carthaginensi & Milevitano sub Innocentio I. Papa anno Christi 416. juxta computum Card. Baronij. Plura similia exempla videri possunt apud Becanum & alios Authores passim.

XIV. Doctrina quarta. Quamvis Summus Pontifex Lege Naturæ ante suam definitionem & decisionem Controversiarum fidei magnâ diligentiam veritatem inquirere, aliosque viros doctos consultare teneatur (quia Deus humana media non vult negligi, adeoque nec omissionem hujus industriae permittit) si tamen ex hypothesi debitam illam consultationem & deliberationem omitteret, nihilominus infallibilis foret in dubijs Fidei causis dijudicandis. Ita Gregorius de Valentia Tom. 3. Disp. 1. Q. 1. pun. 7. §. 40. Granada in 22. Controv. 1. Tr. 7. Disput. 2. Sect. 2. num. 13. Lezana ibid. Tract. 1. Disput. 8. quæst. 5. Ludovicus Caspensis in cursu Theolog. Tom. 2. L. 15. D. 2. Sect. 7. num. 68. & post plures Palao Tom. 1. Tract. 4. D. 1. pun. 5. num. 12. ubi ait, non esse necessariam hanc diligentiam, ut Pontifex certò & infallibiliter definiat, sed solum ut prudenter & absque peccato procedat, Deo nimirum supplente in gratiam totius Ecclesiæ, cui aliàs parùm prodesset Pontificis infallibilitas; quis enim certus esset, eum in suo decreto debitam sedulitatem adhibuisse. Ratio doctrinæ nostræ desumitur ex eo, quod assistentia Spiritus Sancti S. Petro ac Successoribus à Deo in definiendo promissa fuerit absolute, non conditionate, si adhibeat diligentiam. Videri potest Diana Part. II. Tr. 2. de infallib. decret. Pontif. Pefol. 5. Ubi in oppositum adducit M. Gravinam in Controv. fol. 144. Sed nulla firma ratione suffultum. Ut autem apparet, Regimen Summi Pontificis & judicium in decidendis Fidei ac Religionis controversijs à Deo magis dirigi, quàm ab humana prudentia pendere, expe ientia docuit, Pontifices doctos & sagaces minus feliciter gubernasse, quàm simpliciores, ut observavit Spondanus An. 877. num. 4. Sicuti etiam Card. Baronius Tom. V. anno Christi 397. num. 33. advertit, eos Pontifices, qui aliquid Ecclesiæ perniciosum machinabantur, repentinâ morte sublato fuisse. Exemplo sit Joannes XXII. qui cum privatim in eo errore versaretur, animas Beatorum non visuras Deum ante resurrectionem, simul ac in id incubuit, ut eam quæstionem definiret, prius morte sublatus est, quàm in aliquem decisionis errorem incideret, ut ex Villano Lib. II. histor. cap. 19. pluribus recenset Bellarminus L. 4. de Pontif. cap. 14. Simile quid de Sixto V. refert Tanner Tom. 3. D. 1. Q. 4. num. 264. & seq.

gha
er
ologia
emica
XI
9

PARS POSTERIOR.

ERRORES HAERETI-
CORUM.

XV. **E**rror primus. DEUS sive Christus solus infallibilis est Controversiarum Fidei Judex & Magister. Ita Lutherani, Calvinistae, alijque hodie Sectarij omnes, etsi alij deinde aliter se explicent, ut videbimus. Moventur auctoritate Sacrae Scripturae, in qua, ajunt, significari, unum esse Judicem & Legislatorem, nempe Deum Isajæ 33. v. 22. Dominus Judex noster, Dominus Legisfer noster, Jacobi 4. v. 12. Unus est Legislator & Judex, qui potest perdere & liberare, Matth. 23. v. 8. Magister veser unus est Christus. Ergo præter Deum non est admittendus alius supremus Controversiarum Judex. Confirmant. Moyses olim in quaestionibus dubijs ad Deum confugit. Num. cap. 9. v. 8. & alibi. Ergo in hoc etiam statu Deus erit Judex Controversiarum Fidei, non Papa.

XVI. Errorum hunc luculenter refutant conditiones, quas supra ad Judicem supremum Controversiarum requisivimus ex communi omnium sententia, præsertim 2. 4. & 5. Sancti Patres etiam aperte eundem refellunt, dum identidem ad Romanum Pontificem nos allegant veluti unicum in decretis ac definitionibus suis veræ ac sinceræ doctrinae Magistrum. Vide S. Hieronymum & Maximinianum Patriarcham Constantinopolitanum Controv. priore §. 10. relatos, & plures apud Bezanum Lib. 3. de Republ. Ecclesiast. cap. 4. num. 44. Adducta loca ex Scriptura nihil convincunt. Quando Scriptura universim judicat, unum esse Judicem, & Legislatorem, nempe Deum, loquitur de Principe, Legislatore, & Magistro eminentissimo & simpliciter independente; si enim velint Adversarij, eos textus esse absolute intelligendos, tunc nimium probant, & tollunt omnes etiam supremos Principes Politicos, Legislatores, & Magistratus. Speciatim Isajæ cap. 33. loquitur de Christo, quatenus est Judex operum factorum: non autem quatenus est Judex Controversiarum inter litigantes de fide. Jacobus autem cap. 4. loquitur de Deo, quatenus est Judex occultus. Matthæus denique cap. 23. loquitur de Christo, quatenus in terris existens erat Caput ac Princeps Ecclesiae; tunc enim fuisse Judicem Controversiarum, non negamus, etsi non semper officium Judicis exercuerit, quando scilicet non perspicue & clarè fuit locutus. Ad confirmationem distinguitur antecedens; confugit Moyses Num. 9. ad Deum tanquam ad Judicem, negatur: ad Legislatorem, conceditur. Et quidquid sit de antecedente, negatur consequentia; quia Deus de via ordinaria non solet jam prædicto modo perspicue loqui. Videantur Cornelius à Lapide, Tirinus & alij SS. Script. Interpretes in cit. locos.

XVII. Error secundus. Spiritus Sanctus, prout per Scripturam loquitur, seu Scriptura Sacra est in hoc rerum statu proprius Controversiarum fidei Judex. Ita Molinæus in suo Neo-Papatu fol. 88. & universim Lutherani apud Gerhardum Lib. 1. Part. 1. à fol. 85. Calviniani apud Amesium To. 1. à fol. 42. alijque hæretici. Probant 1. ex Sacra Scriptura, quæ sibi hoc judicium reservavit. Isajæ

8. v. 20. Nunquid non populus à Deo suo requiritur pro vivis & mortuis. Ad Legem magis, & ad testimonium. Ibid. cap. 2. v. 3. De Sion exhibit Lex, & Verbum Domini de Jerusalem, & judicabit Gentes, & arguet populos multos Luc. 16. v. 29. Habent Moysen & Prophetas, audiant illos. Joan. 5. v. 39. Scrutamini Scripturas. Ibid. v. 45. nolite putare, quod ego sim accusaturus vos apud Patrem: est, qui accuset Moyses, id est, lex Mosaica vos condemnat. Ibid. 7. v. 51. Nunquid Lex nostra judicat hominem, nisi prius audierit ab ipso, & cognoverit, quid faciat? Rursus Ibid. 12. v. 48. Sermo, quem locutus sum, ille judicabit eum in novissimo die. Ad Rom. 2. v. 12. quicumque, in lege peccaverint, per legem judicabuntur. Ad Hebræos 4. v. 12. Vivus est Sermo Dei & efficax & discretor cogitationum & intentionum cordis, Græcè *ῥητορ* judicativus. Actor. 6. v. 11. Laudantur Berocenses, quod erant quotidie scrutantes scripturas, si se ita hæc haberent. Accedit, quod in extremo judicio sententia ex sola Scriptura profertur. Ergo in hac vita omnes causæ ex S. Scriptura decidendæ sunt. Consequentia inde constat, quod omnes causæ ad extremum judicium deferentur. Antec. tradit ipsa Sac. Scriptura tum Danielis 7. v. 10. *judicium sedis, & libri aperti sunt, scilicet Bibliorum, tum Apocal. 20. v. 12. judicati sunt mortui ex his, quæ erant in libris scilicet. Canonicis, tum Rom. 2. v. 16. judicabit Deus occulta hominum secundum Evangelium meum.* Ergo Scriptura erit Supremus rerum Judex.

XVIII. Probant 2. ex Jure Canonico & Patribus, Sacri Canones denegant Pontifici infallibilitatem in judicando, causa 35. quaest. 9. Canon quod quis Can. Apostolicæ. Can. sententiam, qui asserunt, Romanum Pontificem, si erret, corrigi posse: *Sententiam Romanæ Sedis non negamus posse in melius commutari.* Ita Nicolaus episc. 7. ad Michaelem Imperat. ex qua capit. Sententiam fuit de sumptum. Can. re-latum dist. 37. ait, Clemens I. *Ex ipsis scripturis capere veritatis sensum oportet.* S. Benedictus cap. ult. regul. Sac. Scripturam perfectissimam normam vitæ appellat: *qua enim pagina, inquit, aut quis sermo divine auctoritatis Veteris ac Novi Testamenti non est perfectissima norma vitæ humanæ?* S. Augustinus Lib. 2. contra Cresconium cap. 32. ad Scripta Cypriani sibi objecta respondet: *quod in eis Scripturarum divinarum auctoritati congruit, cum laude ejus recipio: quod autem non congruit, cum pace ejus respicio.*

XIX. Probant 3. ex ratione. Prima. Si Ecclesia est Judex Controversiarum, tunc præponitur Spiritu Sancto. Consequens est blasphemum. Ergo & Antecedens. Prob. Mai. Tum quia nos negamus, Spiritum Sanctum esse Judicem, adeoque plus tribuimus Ecclesiae, quam Spiritu Sancto. Tum quia ipsum Spiritum Sanctum Ecclesia subijcimus tanquam Judici, qui enim de verbis alijus judicat, de ipso judicare censetur; nos autem dicimus, Ecclesiam de verbis Spiritus Sancti judicare, utrum authentica sint, & quem sensum habeant. *Secunda.* Si ad officium Ecclesiae pertinet judicare de vero sensu & interpretatione scripturae (sicuti ait professio fidei Catholicae à Pio IV. præscripta) cur non edit certam aliquam interpretationem totius Scripturae, ne inter tam varios Interpretes incerti fluctuemus. *Tertia.* Quid si de ipsa Ecclesia, & ejus judiciali potestate disputetur, quis tunc erit Judex? certe non Ecclesia; quippe in propria causa nemo potest esse Judex. *Quarta.* Commune & receptum Canonistarum axioma

axioma est: De occultis non judicat Ecclesia. Sed actus fidei sunt occulti. Ergo de ijs non judicat Ecclesia. Ergo alius assignari debet Judex; Non potest autem, nisi Scriptura. *Quinta.* Aristoteles cæterique Philosophi docent, quod Regula & Norma debeat esse immutabilis nullam additionem vel detractionem admittens, ut patet in mensuris & ponderibus. Sed decreta Ecclesiæ sunt mutabilia, possuntque augeri vel minui, ut constat experientiâ Bullarum Pontificiarum & novorum Conciliorum. Ergo ejus decreta non sunt Regula & Norma fidei.

XX. Errorem hunc pestilentem, qui, ut ait Tanner Tom. 3. Dispat. 1. q. 3. num. 11. est Caput omnium cæterorum, rejiciunt omnes Catholici, ut parte priore vidimus, idq; jure meritissimo. Tum quia Patres antiqui contra hæreticos disputantes cognoscunt in Ecclesia aliquem sub Christo Judicem visibilem, qui in rebus dubijs consuli possit, & ad quem spectet, quid credendum aut non credendum sit, certò statuere. Tum quia Sacra Scriptura non est persona aliqua publica; & licet eadem secundum se solitarie spectata foret quarundam Controversiarum Judex, omnium tamen dici nequaquam potest. V. G. *quoniam libri sint divini? quoniam partes libri sint Canonice? Num Christi Mater semper manserit Virgo? Num Infantes sint baptizandi? &c.* Tum quia Spiritus Sanctus non est visibilis: Ecclesia autem visibilis requirit Judicem visibilem. Idem divinus Spiritus, prout in Scripturis loqui censetur, non pronuntiat clarè sententiam, ita ut pars utraque litigantium clarè perspicat, cuiam causa adjudicetur; Hinc inter ipsos adversarios solam Scripturam pro Judice agnoscences irreconciliabiles sunt discordiæ, & de sola justificatione viginti diversissimas esse sententias secundum Scripturam inter Confessionistas, sateret Osiander Apologia contra Philippum. Lutherus Tom. 2. Witteb. fol. 126. prolixè exponit, qualibus & quantis torturis eum afficiant verba ista Christi: *Hoc est corpus meum.*

XXI. Probationes Adversariorum infirmæ sunt; prius autem quam eas diluamus, advertendum, confundi ab ipsis Judicem cum Norma seu Regula, quæ tamen duo multum inter se differunt. Nam Judex dicitur, qui causâ legitimè cognitâ fert sententiam cum autoritate perspicuè inter litigantes: Norma vero est illa mensura, secundum quam fertur sententia à Judice; sicuti Architectus dicitur, qui ædificium educit: idea verò sive similitudo, secundum quam domus ab ipso extruitur & ædificatur. In hunc sensum intelligendus D. Augustinus Lib. 2. de Nupt & Concupis. ad Valer. cap. 33. scribens: *hec Controversia Judicem quarit; judicet igitur Christus, judicet cum illo Apostolus, quia in Apostolo ipse loquitur Christus.* Nam Christus & Apostolus in hoc rerum statu, quatenus censentur adhuc loqui in Scriptura, judicant solum improprie; quia sunt Norma, secundum quam verus Judex Papa sententiam suam ferre debet.

XXII. Respon. primò ad 1. Probationem ex Sac. Scriptura. Distinguendo. Scriptura Sacra reservavit sibi hoc judicium per modum Judicis, negatur: per modum Normæ seu Regulæ, conceditur. *Isajæ 8.* sensum longè alium esse, quam Adversarij sibi imaginantur, ut videre est apud Tinnium & alios Interpretes. Consulebant Judæi

Pythionissas & Divinos, qui nihil Legi consonum prænuntiabant. Tales ergo consulentes, atque ob hoc facientes contra Legem redarguit Propheta, eosque remittit ad Legem & ad Testimonium (quo etiam significatur ipsa Lex divina, vel certè Arca testimonij vel propitiatorium, ibi enim consuli volebat Deus de successu belli aliorumq; negotiorum) ut viderent, se contra Legem facere, cujus observationi magis, quam falsis Pythionissarum prædictionibus inhærere illos volebat; quod si profani Judæi facere contempserint, & ad magos atque Ariolas ire perrexerint, prædicit Propheta, non lucem veritatis & prosperitatis sed perpetuam noctem & errorum tenebras esse assecuturos. Et quid hoc ad Judicem Controversiarum? Eiusdem *Isajæ* cap. 2. sensum nobis etiam non officere; quia per *Verbum* ibi non intelligitur Scriptura, sed Christus, qui est Verbum Patris: aut certè intelligitur Lex Nova seu Evægelij prædicatio non per modum Judicis, sed Normæ, juxta quam Christus per Vicarium suum in terris Controversias decideret, in Fide, & Religione exortas; atque ita judicabit Gentes & arguet populos; *Luc. 16.* Responsum Epuloni datum, cum peteret mitti Lazarum ad suos Fratres, qui illos ad vitæ commutationem cohortaretur, ne & ipsi in orcum deciderent, remittendo eos, ad S. Scripturam, *habent Moysen & Prophetas, illos audiant &c.* non probare, in omnibus casibus recurrendum ad Scripturam, sed in rebus tantum clarè per Scripturam explicatis, qualis fuit causa fratrum Epulonis, qui nimio luxui indulgebant, quod & frequenter & perspicuè reprehendit Sacra Scriptura.

XXIII. Joan. 5. verborum Christi sensum esse, ut remittat ad scripturas, non tanquam ad Judicem, sed tanquam ad Testem. Nam cum Judæi neque testimonio Joannis, neque divini Patris moverentur, ut crederent, Christum esse Messiam, ait Christus: *Scrutamini Scripturas, quæ testimonium perhibent ad me.* Voluit ergo eos testimonio Sac. Scripturarum, quas Judæi maximi faciebant, convincere & inducere illos ad credendum, quod ipse verus sit promissus Messias, quo factò S. Scripturam non Judicem, sed Testem statuit. *Ibidem v. 45.* Verborum Christi sensum esse: peccatum vestrum contra Moysen commissum (quia nolulistis ipsi credere) facit vos reos in iudicio Dei; hic autem sensus non officit doctrinæ nostræ. Joannis 7. Nicodemum in publico confesso defendendo Christum, ne inauditus damnaretur, idq; probando ex Sacra Scriptura Veteris Legis, quæ neminem damnat inauditum, non velle dicere, Leges per se immediatè judicare; quomodo enim lex audiret reum excusantem? sed mediatè per vivos Judices, quibus hanc formâ judicandi Deus dedit *Deut. 19. v. 17.* ut nemo inauditus damnaretur. Joannem cap. 12. loqui non de iudicio hujus vitæ, de quo tamen hic solum disputatur, sed de extremo iudicio; unde verbum judicandi non sumitur pro ipsa prolacione sententiæ, sed pro argumento, quo reus convinci & cõdemnari queat, sublatâ omni excusatione ignorantia, cum Christus toties & tam clarè prædicavit veritatem; hoc enim loquendi modo omnia ad iudicium concurrentia dicuntur judicare, v. g. si quis in foro Civitatis accusatus prodicionis crimen negaret, & prolatis litteris ad eundem datis convinceretur, Judex diceret, litteræ te judicant, & con-

gha.
er
ologia
emica
XI
9.

& condemnant, hoc est, evidens argumentum præbent justè condemnans &c.

XXIV. Roman. 2. quicumque in Lege peccaverunt, judicatum iri per legem tanquam per Judicem; negamus: tanquam per Normam, concedimus. Hebr. 4. verba Apostoli non procedere de Scriptura, sed de Christo, qui est verbum Dei, ut teste Tirnio passim exponunt Patres, & patet ex versu sequenti: *Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus; omnia autem nuda & aperta sunt oculis ejus, ad quem nobis sermo; quæ planè non conveniunt Scripturæ oculis destitutæ, nec ad illam locutus est Paulus, sed ad Christum, de quo mox v. 14. subdit: habentes ergo Pontificem magnum, qui penetravit celum; Jesum Filium Dei &c.* Actor. 6. Berdenses scrutatos fuisse Scripturam nõ tanquam Judicem, sed tanquam Normam, ut videlicet viderent, an illa sic in Scripturis haberentur, prout quædam ad Passionem & Resurrectionem Christi confirmandam citabat Paulus; non quod ipsi de Passione dubitarent, quam tot miraculis videbant stabilitam, sed ut infidelidarentur magis & alios docere possent, si ea, quæ prædicabat Paulus, à Prophetis tot antè annis prædicta deprehenderent. Ad id, quod adjicitur de extremo judicio jam dictum fuisse, agi hîc de judicio vitæ hujus, non de judicio extremo; ad quod referuntur quidè omnia hominum cogitationes verba & opera judicanda secundum Legem & doctrinam Sacræ Scripturæ & Evangelij, tanquam Normæ; non verò tanquam Judicis. Nam Judex solus erit Christus, cui aperti tunc erunt libri, id est, conscientiæ omnium, in quibus videbit cuncta, & illa judicabit, prout conformia & difformia prædictæ Legi & doctrinæ Sac. Scripturarum fuerint. In quem sensum Interpretes Daniele 7. Apocalypf. 20. & Apostolum 2. ad Rom. exponunt.

XXV. Respon. *Secundò ad probationem ex jure Canon. & Patribus.* Negando vel ab his, vel ab illo contra Infallibilitatem Papæ quicquam asseri. Adversarij intelligentiam infallibilitatis Papalis invertunt, trahuntq; ad judicia jurisdictionalia, & morum decreta seu Constitutiones Ecclesiasticas, quæ ad doctrinam fidei non spectant, sed mutatis circumstantijs mutari possunt, & solent, imò debent, si præsertim aliquid per falsa narrata sub & per obreptionem, fuit imperatum. In quibus casibus Legislator quilibet potestatem habet sententiam ac Legem suam imutandi & reformandi; siquidem nullus a deo sapiens est, ut præcise possit, num Leges & decreta sua, quæ nunc utilia & æqua apparent, futuri temporis noxiam quandam rationem non sint contractura, aut detectura; quippe *incerte providentiæ nostræ* Sapient. 9. v. 14. Itaque allati Canones, & quicumque correctionem & emendationem admittunt, intelligendi sunt de quæstionibus facti, & particularibus mandatis, judiciis, decretis morum & constitutionibus Ecclesiasticis, in quibus Papam errare posse, non negamus. Clemens I. ajens, *ex ipsis Scripturis sensum veritatis capere oportet, statim explicat se subjunctis verbis: cum Scriptura facile, in alium sensum detorque-ri possint, quilibet scientiam Scripturarum, discere debet ab eo, qui eam secundum veritatem sibi à Majoribus traditam servat.* Vult igitur Papa Sacram Scripturam intelligi oportere juxta Traditionem Christianam; & non alium sensum ex Philosophicis & Gentilibus scientijs eidem immisceri debere. Ad

Sacram Benedictum. Bene illum dicere, Scripturam esse rectissimam Normam vitæ humanæ. Sed 1. non ait, Sacram Scripturam esse Normam perfectissimam, uti eam citant Adversarij, sed rectissimam; etenim potest esse Norma rectissima pro una parte domus, non perfectissima pro domo tota. 2. non vult, quamlibet paginam esse Normam perfectissimam, cum non comprehendat in se tota Biblia. 3. Non solam Scripturam vocat Normam vitæ, sed statim adjungit doctrinam Sanctorum Patrum; dicens, *observantiam hujus docere hominem ad sublimitatem perfectionis &c.* S. Augustinus neque in hoc, neque in alijs suis difficilibus dubijs ad solam Scripturam, sed ad Ecclesiam appellavit, cujus Caput est Romanus Pontifex; sicuti etiam in præfati facit mox subjungens: *Non accipio, inquam, quod de baptizandis hæreticis B. Cyprianus sentit, quia hoc Ecclesia non accipit, pro qua B. Cyprianus sanguinem fudit.* Hæc summa est appellatio D. Augustini; hic se firmat: *Ecclesia accipit: Ecclesia non accipit.*

XXVI. Respon. *tertiò ad probationem ex ratione.* Ad 1. Negando sequelam Majoris; quia non negamus, Spiritum Sanctum esse Judicem, sed negamus judicare per solam Scripturam: verum etiam per inspirationem Ecclesiæ factas, ut proinde non excludamus eum à judicio, cum ipse per Ecclesiam judicet. Quare propositio illa: qui judicat de verbis alicujus, de eodem judicare censetur, distinguenda est: si constat, esse illius verba, & hoc sensu prolata, & adhuc disputetur, an rectè dixerit, concedimus, illum judicari: Si verò nescitur, an sint illius verba, an hoc sensu prolata, negamus illum judicari; quia in tali casu non judicantur illius verba formaliter, quatenus illius sunt, sed tantum materialiter. Ita passim in tribunalibus fieri solet, quando profertur aliquod decretum Papæ; ante omnia disquiritur, an sit legitimum Breve, an fictitium? & tunc de ipso Pontifice non judicatur: si verò constat de autoritate Brevis, deq; sensu illius, & adhuc dubitetur, an sit recipiendum, tunc sanè ipse Papa in judicium vocaretur. Sed hoc modo Ecclesia non procedit cum Spiritu Sancto, sed tantum indagat, an sint ejus verba, & quo sensu fuerint prolata. Ad 2. Ecclesiam nihil posse definire, nisi quod Spiritus Sanctus suggerit, uti olim Balaam ad Regem Bala dixit Num. 23. v. 12. Hactenus autem non suggestit certum sensum totius Scripturæ; quia magis expedit, aliqua manere occulta, ut subtilia ingenia habeant honestam occupationem in sensu rimando, & sic plures faciant Scripturam, quam nimis claram contempnerent; sicut Augustinus ante suam conversionem libros Moysis tanquam nimis apertos contempfit. Ad 3. Supremum Judicem, qui semel receptus & agnitus fuit pro legitimo iudice, etiam in propria causa posse judicare; sicuti Reges & Principes suos rebelles judicant. Ergo cum Ecclesia Catholica multis sæculis sit recepta & agnita, adedq; stet in possessione suæ jurisdictionis, etiam ipsa de rebellibus hæreticis judicare potest, excommunicando &c. Ad 4. axioma illud Canonistarum (de occultis non judicat Ecclesia) distinguendo; de judicio vindicativo penam infligente, concedimus: de judicio definitivo causæ veritatem determinante, negamus. Distingunt id ipsum Theologi in moralibus, & concedunt in foro externo: Negant in interno;

interno; unde patet, absolute illud & illimitate adhiberi non posse. Ad 5. denique probationem ex ratione; quod regula debeat esse immutabilis nullam ferens additionem aut detractionem, iterum distinguendo; si talis additio formam regulæ, secundum quam alia regulantur, immutet, concedimus; si non immutet; negamus v. g. si in dimetiendis pannis uni ulnæ addatur mediâ ulnâ, hæc non destruit priorem ulnam; ita præcis Ecclesiæ decretis adduntur nova prioribus non contraria, uti fit in definitionibus fidei, quod semel est decretum, nunquam amplius mutatur, etiamsi alia prius incognita definiantur.

XXVII. *Error tertius.* Privatus cuiusque instinctus seu inspiratio Spiritus Sancti prout iste per privatam & internam inspirationem homini loquitur, est in hoc rerum cursu Controversiarum fidei Iudex. Ita Libertini & Schwenckfeldiani teste Tanner Tom. 3. D. 1. Q. 3. num. 12. Allegant pro se duplicem Scripturæ locum. 1. habetur 1. Corinth. 2. v. 15. ubi dicitur: *Spiritualis autem iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur.* 2. habetur 2. Cor. 3. v. 6. ubi dicitur: *Littera occidit, Spiritus autem vivificat;* unde colligere volunt, ad solum instinctum esse attendendum. Hjs adspicularum Amefius, qui ex illo 1. Joan. 4. v. 1. *nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sint,* infert, etiam Papæ & Concilij sententiam esse probandam & examinandam, ac consequenter Judicem Controversiarum non esse Papam, sed proprium cuiusque instinctum. Et universim subscribunt Calvinistæ, ut patet ex catechismo Ursini in proleg. general. §. 4. num. 14. hisce verbis: *Hæc igitur reificatione Spiritus S. in cordibus credentium Sancti omnes ad Christum converſi de certitudine doctrinæ cælestis firmissime confirmantur & obſignantur; atq; hoc argumentum, ut est Renatorum proprium, ita solum corda eorum non solum de veritate & auctoritate S. Scripturæ convincit, sed etiam persuadet, ut assentiantur, & in ea firmiter acquiescant.*

XXVIII. Hunc errorem rejiciunt juremeritissimo omnes Orthodoxi. Tum quia constat ex Scriptura, quod Deus nos doceat (saltem ordinariè) mysteria fidei per externum hominum ministerium, ut significatur Rom. 10. v. 17. *Fides ex auditu, auditus autem per Verbum Christi,* prædicarum scilicet exterius, non interius merè instinctum. Tum quia communiter agnosci certò non potest, num Spiritus Sanctus, an alius loquatur per inspirationem internam seu instinctum, quem subinde in se experiuntur homines, ut patet vel ex ipsis hæreticis, qui dicunt, se habere & audire inspirationem Spiritus Sancti interius loquentis, & tamen sæpe tradunt doctrinas & hæreses contrarias. Tum qui internus instinctus non est persona publica, nec potest evidenter agnosci ab utraque litigantium parte, cui adjudicetur causa; instinctus enim unus non potest cognosci ab altero; nec vicissim hujus ab illo. Placet adjungere verba D. Hieronymi contra Lucif. §. 1. inquit, *non sit in Ecclesia una eminens potestas, tot futura sunt schismata, quot Sacerdotes.* Quæ verba asserens Arriaga Tom. 5. Disp. 9. Sect. 4. num. 20. subjungit: quid, quæso, diceret Hieronymus, si nostros hæreticos audiret non solum Sacerdotibus & Doctoribus Scripturæ intelligentiam ex solo proprio cerebro committentes, sed Sartoribus, Sutoribus, Lanionibus, vettulis, rusticis id ita concedentes, ut nullus horum teneatur alterius iudicium sequi, sed suum am-

plecti instinctum. Arbitror, Hieronymum dicturum, hujus erroris Authores debere in stultorum caveas, utpote mortalium amentissimos, includi. Hinc Molinæus fol. 92. negat, ita sentire Calvinistas. Sed verba Ursini sunt clara. Videri potest Calvinus Lib. 1. Instit. cap. 7. num. 7. Ubi hoc ipsum tradit.

XXIX. Respon. 1. ad priorem locum 1. Cor. 2. non intelligi ibi quemlibet fidelem, sed perfectum, qui sequitur fidem ac doctrinam Spiritus Sancti, ut sensus sit, qui sequitur Doctorem ac Rectorem Spiritum Sanctum, discernit inter spiritualia & animalia, quæ scilicet fugienda & sequenda sint, atque hoc faciendo à nemine quæ talis redarguitur & condemnatur. Cæterum simplices egere Pastoribus ac Doctoribus, manifeste tradit S. Paulus Ephes. 4. v. 11. *Et ipse dedit quosdam, quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Doctores & Pastores ad consummationem Sanctorum,* id est, ut Christiani in suo quisque gradu perficiantur.

XXX. Respon. 2. ad posteriorem locum 2. Cor. 3. sensum hujus posse esse duplicem. Primus. Scriptura secundum exteriorem corticem verborum spectata sæpe (occasionaliter) inducit in errorem, hæresin, ac mortem: bene autem intellecta secundum internum & genuinum sensum dirigit tum ad vitam animæ, quæ est charitas, tum ad vitam æternam. Secundus. Scriptura spectata nudè secundum se seu signa sua, quibus constat, non præbet vitam animæ, sed relinquit eam in morte seu peccatis: gratia autem, quæ in Sacra Scriptura est promissa, ea dat vitam æternam. Hinc facile apparet, errare hæreticos, nihilque ipsis ex allatis textibus parrocinari. Videri possunt Cornel. à Lapide, Tirinus, & alij Interpretes in cit textum.

Respon. 3. ad Amefium; negando ex Joan. 1. cap. 4. v. 1. Sequi, quod omnia membra Ecclesiæ id præstare; hoc est, Spiritus probare debeant: item quod circa omnia omnino absolute etiam illa, quæ jam communi Ecclesiæ sensu examinata & probata fuerunt. Itaque soli Spiritus privati & dubij sub examen cadunt: nec sub examen omnium, sed peritorum, & quibus id ex officio incumbit; multi enim, imò plerique de plebe sunt, qui de hujusmodi dubijs spiritibus & doctrinis non plus discernere possunt, quàm cæcus de colore. Instat Puritanus. Ad omnes eos spectat probatio Spirituum, ad quos pertinet non omni Spiritui credere. Sed male; hoc quippe est ovium; illud verò proprium Pastorum, à quibus oves tutò discunt, quibus credendum. Urgent Sectarij. Ergo & nostrum Spiritum nostramque doctrinam probate & examine. Occurrit bene Primatius in Apocalyp. cap. 2. inquit: *Iam probati & improbati sum Spiritus vestri ab Ecclesia, cujus istud est officium; quid tu vis iterum probare, quod jam pridem improbatum est.* Nempe moderni Sectarij nihil fere novi afferunt, sed quod jam olim veteres exco-

gitârunt hæretici, atque ab Ecclesia & SS. Patribus rejectum ac damnatum fuit.

gha
er
ologia
emica
XI
9.